

תוס' בקלות

מאת

ישיבת ההסדר 'שבות ישראל' אפרת

עורך: הלל צרק – בוגר הישיבה

מסכת עבודה זרה

פרק ה'

הקדמה ומקראה

על מנת להקל על לומד הדף היומי והלומד בכלל ללמוד ולחזור על דברי בעלי התוספות הוחלט להוציא את חיבור זה-מטרתו של החיבור היא לאפשר לכל אדם שלומד דף יומי או את המסכת המדוברת ללמוד את דברי התוספות בקלות. לשם כך מבואר כל דיבור במקומו בבחינת דיבור דבור על אופניו ועיין משלי כ"ה י"א) וכל קטע בתוך דיבור המתחיל מחולק ע"פ שיקול דעת ומסומן בשתי מילים ו... (שלוש נקודות) ביניהם כך שהביאור לאחריו יתייחס לאותו קטע בין שני המילים שתוחמות את שלוש הנקודות

בחיבור זה יתכנו ויש סבירות גבוהה להניח כי יש טעויות, כל אדם המוצא טעות מעין זו או שיש לו בקורת בונה מתבקש בכל לשון של בקשה לשלוח את הערתו אליי

לכתובת הדואר האלקטרוני tosfot0@gmail.com

שלמי תודה להוריי היקרים, נפתלי ולינדה, שגודל עוצם השקעתם בחינוכנו וגידולנו היו תמיד מעל לנתפס, שהקב"ה ישלח להם בריאות ואריכות ימים ואיני מאריך כי כבודם תמיד היה "הסתר דבר" (עיין משלי כ"ה ב')

למורי ורבי ראש הישיבה הרב יהושע בן מאיר שגידלנו בדרך אמת והכניס בנו אהבת תורה ללא גבול, אם ייתן איש את כל הון ביתו באהבה שאוהב ראש הישיבה את התורה בוז יבוזו לו ועיין ויקרא רבה פרשה ל"ד (ולקחתם) ולכל תלמידי הישיבה תודה על השהות במחיצתכם שהיא תמיד נעימה ומלמדת

סיכומי תוס' מסכת עבודה זרה □ פרק ה'

עורך: הלל ברק – בוגר הישיבה

דף 30.

תוד"ה מ"ט-הקושיה של הגמרא שאין לאסור שכר של יין נסך באה למרות הידיעה שיין נסך "תופס את דמיו" והראיה ערלה וכלאי הכרם שאיסורן בהנאה מהתורה ודמיהם לא נאסרים ומשביעית ראה שאע"פ שדמי שביעית אסורים שכר עבודה כן ניתן להשתמש בדמים והגמרא ענתה שהקנס הוא דווקא בחמרים (ביין נסך ושביעית) כי שכרם מרובה ויש צורך לגזור על שכרם כדי למגר את התופעה ופועל ביין נסך כי זה חמורים במיוחד

תוד"ה והתנן-רש"י הסביר בפרק רביעי שמותר לאדם שמכר דמי שביעית דווקא לקדש אישה ולשאר אדם מותר הכסף בכל הנאה ולא צריך להיות קושיה מדמי שביעית לדמי עבודה זרה ולכן אומר התוס' שכאן מודה רש"י שמשמעות המשנה היא שהדמים אסורים לכל בעבודה זרה ולא רק לפועל עצמו ואע"פ שהיתר הדמים הוא דיעבד במשנה שלנו משמע שאסורים דמי עבודה זרה אפילו בדיעבד

תוד"ה בדמיהן-אע"פ שניתן להנות מערלה שלא כדרך הנאתה וכו' עדיין אסור לקדש בו אישה כי אסור למכרו וקידושי אישה נלמדים ממכירה וכל זמן שאסור למכרו אסור לקדש בו אישה

תוד"ה **לקוט**-פירוש...דמי-הפועל נחשב כמלקט מציאות לבעל הבית וידו כיד בעל הבית ולא נחשב מוכר פירות שביעית או כמגביה מציאה לחברו ועי"ל...חבירו-ניתן לתרוץ שאין בעית מגביה מציאה לחברו כי במוצא(הפועל) לא מתכוון לקנות את המציאה בשום שלב וממילא כשהוא נותן לבעל הבית(ולא ברגע ההגבהה של הפועל כמו בתירוץ הראשון-ה.ב.)זוכה בעל הבית

תוד"ה **נמצא**-אומר...לכתחילה-מותר למכור פירות שביעית כדי לקנות אוכל לאכילה מיידית וסחורה שאסורה היא סחורה "בגדול" וא"ת...שביעית-בכל מקרה אין למכור פירות שביעית בשוק כי זה נראה כסחורה אסורה ובבית מותר אילו אם קונה ומוכר אע"פ...אסור-מותר לקדש אישה מדמי שביעית כי הקלו בקידושי אישה למרות שאינם נכנסים תחת ההגדר של "לאכלה" ויש אומרים שגם קידושי אישה זה רק בדיעבד ולא לכתחילה

תוד"ה **דיהיב**-לאב"י אם לא היו עובדים במלאכה של פירות שביעית היה אסור לתת להם פירות שביעית אפילו בחינם כי נראה יותר כפורע שכרם בפירות שביעית

דף סב:

תוד"ה **העלה**-דה"י...הוא-מהתורה מותר לקנות דברים רבים ממעשר שני ואילו מדרבנן מותר רק אכילה ושתייה כמו שלמים ומה שלא ניתן לקנות אסור לקנות בדמי מעשר שני ור'...הלוקח-ר' יהודה(מבעלי התוס')אומר שמהתורה מותר לחלל רק על אוכל ומה שמותר מהתורה לקנות דברים אחרים זה בתנאי שהמעות ישתמשו בהם בקדושה כדין מעשר שני

תוד"ה **חמרין**-רווח החמרים הוא גדול(ולא רק ההכנסות-ה.ב.)ולכן דימו זאת לסחורה(סחורה שנאסרה דהיינו סחורה "בגדול")

תוד"ה **שכרו**-וודאי שאסור לדרוך עם הגוי בסתם יינם והשאלה לגבי השכר היא בדיעבד אם עשה עמו מלאכה בסתם יינם

תוד"ה **דאגר**-מדובר שהספינה 'יבלה' שכר מועט ולכן דינה כפועל ולא כחמרים

תוד"ה **ליקלינהו**-הגמרא לא העלתה אפשרות לפזר את אפרם של החיטים בבית קברות כי מדובר על בית קברות שקוברים בקרקע והקרקע לא נאסרת בהנאה ולכן ישתמשו באפר החיטים לצורכי גידולים

תוד"ה **אתי**-אע"פ שפסקנו ש"זה וזה מותר"(איסור והיתר שפעלו פעולה ביחד דהיינו זיבול ע"י קרקע היתר וזבל איסור-ה.ב.)מותר כ' יוסי לכתחילה יש לחוש לדברי חכמים שמחמירים

תוד"ה **ולקבריהו**-שער נזיר ושור נסקל קוברים כי אין דרך לקבור בשר ושער וברור שהם של איסור ובכורות קוברים יש לקברם יותר עמוק(לחומרא בעלמא(מהרש"א) כי פסק התוס' שאין לחוש וברור שבשר קבור הוא בשר איסור-ה.ב.)שלא יבואו לחפש אותם ולאחר שנהפכים לזבל אין דרך לחפור כדי לחפש זבל לקרקע

תוד"ה **יזפי**-מותר לאכול חליפי פירות שביעית אחרי הביעור ואפילו פירות שביעית עצמם אם לא נוהגים בפירות מנהג בעלות או שמותר גם במנהג בעלות וכאן נהגו בהם שלא כדין כי השתמשו בהם לתחבושות או לסחורה

תוד"ה **יאות-דכיון**...המעוות-היות ופירות השביעית לא היו בעת הפירכון רין בפירות השמינית קדושה ולכן יכלו לפרוך אפילו בשביעית ומכאן למד ר' אלחנן(מסעלי התוס')שאפשר למכור לגוי יין נסך ועבודת כוכבים בהקפה שהגוי יפרע אחרי שמכרם לגוי אחר אפילו שהם בעולם ור' יצחק(מבעלי התוס')אומר שאפילו אם משך הגוי קודם יכול לקבל ממנו אח"כ הדמים כי משיכה קונה בגוי וממילא התשלום בהקפה ומותר ומטעם...לו-אין איסור ריבית במה שלווה "דבי רבי ינאי" כי היה להם בבית תבואה וללוות תבואה תמורת כמות תבואה זהה מותר אם יש תבואה בבית הלווה("סאה בסאה" כשיש מותר כי זה ריבית דרבנן ולא גזרו באופן הזה-ה.ב.)

תוד"ה **אלא-מדובר** שאמר לה מעכשיו והמתנה תיגמר בשעת הביאה והיא הקריבה קודם הביאה ולשון מתנה התוס' מעדיף פחות כי יש תמורה של ביאה למתנה ואומר שאם גורסים מתנה הכוונה דינה כמתנה שאם קדמה והקריבה מותר

דף ג.

תוד"ה **אלא-לא** מובן שמותר כי אומר לה לקנות בשעת ביאה ומצד שני אין כאן אתנן כי הרשה לה להשתמש לפי הצורך גם לפני הביאה

תוד"ה **או-אע"פ** שאתנן לא חל על דבר קדוש כאן אולי יהיה איסור למפרע מרגע הנתינה לאישה שזה לפני זמן ההקדש ולא מרגע הביאה שבו נגמרת הנתינה שאז הבהמה קדושה כבר

תוד"ה **והא-חכמים** תקנו שמעות לא קונות כלל באתנן אפילו כדי לאסור גם לשיטה שמהתורה מעות קונות

תוד"ה **בזונה-התירוץ** בזונה עובדת כוכבים הוא לריש לקיש שבוסר שגוי לא קונה במשיכה ולר' יוחנן תירץ רב חסדא כגון שעומד בחצרה ובזונה ישראלית ויש קנין חצר ולא בכסף

תוד"ה **כגון-הסיבה** שלא אמרנו שהגמרא מדברת בטלה מסויים והחילוק הוא אם עומד בחצרה של הזונה או לא כי רצו ללמדנו שבטלה סתם אפילו אם הוא בחצרה של הזונה אם יש שם טלאים אחרים שלו טלה האתנן לא נאסר כי לא ברור מיהו אותו טלה ברגע הביאה ואפילו שאינו יכול לדחותה שתיקח טלה מהשוק

תוד"ה **ואינו-פי'**...משתעבד-מה אינו חושש האדם ששולח את פועליו לאכול בדינר שנותן להם: רש"י:אין חשש שימסרו הדמים למי שאינו שומר על קדושת שביעית

ר' יצחק(מבעלי התוס'):החשש הוא חשש של פורע חובו מדמי שביעית שאם שילם קודם נמצא שסילק את חובו בכסף אבל אם אכלו והוא פרע זה כאילו קנה מהחנווני פירות ונתן לפועליו לאכול מה שהוא חייב ליתן להם מדמי שביעית

ולהכי...שביעית-הסיבה שלא נוצר שעבוד עם נתינת הפירות של החנווני לבני ביתו של הפורע היא **שטעה לחשוב** כי השעבוד הוא בגופו של הערב או הקבלן ולא על נכסיו או **שטעה לחשוב** שהשעבוד כולו קיים רק במקרה של מלווה ולווה ולא סתם כשאמר תן לו ואני אפרע

ומה...לפועלים-במקרה שאמר "צאו ואכלו ואני פורע" חייבים לומר מדובר שהקדים לו דינר כי בלי הקדמת דינר אין קניין כי הפועלים לא מתכוונים להקנות לפורע וגם החנווני לא מתכוון להקנות לו אלא לפועליו ובלא...דאתנן-הבאנו את האימרא של רבא שלא מחלק בין חנווני מקיפו או שאינו מקיפו ומצריך שיעבוד ייחודי אע"פ שהמקרה לא דומה לר' ינאי גם ללא דברי רבא בגלל שאתנן שונה מהמקרה של ר' ינאי אלא רצה להקשות ממקרה של ר' ינאי ישירות ולא על הראיה(אתנן)שהיא טפילה למקרה המרכזי

דף ג.

תוד"ה **כשהקדים**-לא חילקנו בגמרא בין מקדים דינר ללא מקדים דינר כי רצינו להעמיד כל הסוגיה במקדים דינר לחנוני

תוד"ה **תני**-לרב אשי הגמרא לא כתבה את החלוקה של "טלו ואיכלו" לעומת "צאו ואיכלו" אלא כתבה נשא ונתן כדי ללמד חידוש שאפילו ב"טלו ואכלו" אם שילם לחנווני מראש אפילו נשא ונתן ביד לא נקרא פורע חובו מדמי שביעית ואם לא שילם מראש אלא פורע מאוחר יותר נחשב לפורע מדמי שביעית אע"פ שלא שילם עדיין לחנווני ואינו נחשב לשלוחו של החנווני

תוד"ה **ויתיב**-ר"ת אומר שכל מקום בש"ס שכתוב "יתיב גביהו" אותו אדם אומר חידוש וכאן אין חידוש של רב חייא בר אמי כי זה אירוע ש"נגזר" ממסכת כתובות ושם רב חייא בר אמי אמר את החידוש של

תוד"ה **אין**(הראשון)-ערלה וכלאיים נוהגים בגוי וכן איסור "חדש"(תבואה חדשה)ואיסור חדש נוהג אפילו בחו"ל

תוד"ה **אין**(השני)-מדובר בברייתא על כלאי זרעים ולכן נאמר שמדובר בארץ ישראל שרק שם נוהג כלאי זרעים וממילא האיסור לעזור לגוי לא חייב להיות מהסיבה שלגוי אסור כלאיים אלא כי לגוי אין קניין להפקיע ארץ ישראל מקדושתה

.TO 9T

תוד"ה **סברוה**-ההיתר לעקור עם הגוי הוא אפילו לר' עקיבא שסובר שמקיים בכלאיים לוקה וקל וחומר לחכמים שאומרים שאינו לוקה

תוד"ה רבי-פירש...עליו-מהו קיום שמחייב מלקות לר"ע:
רש"י ותוס':קיום במעשה כמו גדר שעושה לכלאיים וכדומה
ערוך:לא עוקר את הכלאיים

וא"ת... תיפלה- עקירת הכלאיים נחשבת מעשה והופך להיות רוצה בקיום הכלאיים ולכן צריך גם את הטעם של למעט תיפלה כי בלעדיו עקירת הכלאיים היתה נחשבת למעשה ואסור משום מקיים כלאיין (לרש"י ותוס' לעיל שנדרש מעשה כדי להיחשב מקיים בכלאיים-ה.ב.)

תוד"ה **מדרבי**-יכלנו להביא ראייה מר' יהודה לעצם ההגדרה שלמעט מותר אפילו איפה שבסתם היה אסור אלא רצינו ליצור הקשר לר' עקיבא שעליו מדובר אצלנו

תוד"ה **מסתברא**-הסיבה שדמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרים היא כי איסור הדמים נלמד מהפסוק "והיית חרם כמוהו" וזה דווקא לישראל ואם הגוי מתכוון ללכת לקנות בדמים האלה עבודת כוכבים הם אסורים אפילו ביד עובד כוכבים

תוד"ה **זבינו**-ומה...לעובדיה-רבא לא המליץ לשבור ואז למכור אחרי שהתגיירו כי רצו למכור לגויים אחרים במחיר גבוה

והא...כוכבים-המכירה מבטלת את העבודה זרה דווקא אם דעת הגוי להתגייר או לשלם חוב אבל סתם גוי שמוכר לגוי אחר שיעבוד לאותה עבודה זרה העבודה זרה לא מתבטלת כתוצאה מהמכירה

תוד"ה **ודלמא-אע"פ** שגוי יכול למכור יין נסך בשביל לשלם לישראל למרות שלא שייך ביטול ביין נסך כמו בעבודת כוכבים היה פשוט לחכמים שדמי יין נסך קלים מדמי עבודת כוכבים

תוד"ה **אבל-ר'** יצחק(מבעלי התוס')אמר שכל הדין שגוי שאומר לישראל שהוא ימכור יין נסך ועבודה זרה ויביא לו נאסר לישראל זה רק בתנאי שאין לגוי שום דבר היתר למכור אבל אם יש לו לא נאסר לקבל מהגוי את דמי העבודה זרה

77 TO:

תוד"ה **תניא**-הראיה מהברייטא היא שטעם ההיתר של ירושת הגר(למכור עבודת כוכבים)היא מטעם קולא של חכמים ולא מטעם שהוברר למפרע שהגוי לקח עבודה זרה והגר לקח דברי היתר היות ורק בירושה מותר הדבר ולא בשותפות

תוד"ה **מסתברא**-ר' יוחנן סובר שישאל לא יכול לבטל עבודת כוכבים של גוי מעירקרה הדין וריש לקיש סובר שזו רק גזירה שמר יגביה את העבודה זרה ותהפוך להיות של ישראל שאינה בטילה לעולם

תוד"ה איזהו-אע"פ שעד שקיבל 7 מצוות בני נח עבר עליהם אותו גר תושב וחייב מיתה כל זמן שלא נידון בבית דין לא חייב מיתה והראיה שגויים "לא מעלין ולא מורידין" (לא הורגים ולא מצילים-ה.ב.)

תוד"ה **אחרים**-אחרים פה אין הכוונה לר' מאיר כי כאן ר' מאיר אומר דיעה אחרת וכן יש אומרים שבדרך כלל זהו ר' נתן יש מקרים שזהו תנא אחר

תוד"ה אין-מדוע לא מפקידים יין אצל גר תושב:
רש"י: אינו מקפיד על מגע גוי

ר"ת ורש"י במהדורות אחרות:אסור להפקיד לזמן ארוך כי יש חשש שיחליף את היין ביין שלו(יין של גר תושב אסור מחשש חתנות ומגע גוי זה חשש יין נסך)
אבל...בהגהה-מרש"י לא ברור האם מגע של גר תושב אוסר את יינו של ישראל ור' יצחק(מבעלי התוס')אומר שמגע גר תושב מותר
כתב...להקל-גר שמל ולא טבל כראוי התיר ר' יצחק בשתיה כשיטתו אבל למעשה לא רצה להקל במגע גר תושב ביין לכתחילה(עיין הגהו"צ אות י')

דף סה.

תוד"ה ביקורותיך-מהו ביקורתית:

רש"י: לשון כבוד ויקר
רש"י בתהילים: לשוין ביקור שבאות לבקר ולשרת

תוד"ה **טעמא**-לא העמדנו כרשב"ג שהאיסור הוא רק על דמי אותה חבית הוא כי משמע מהלשון שכל שכר אסור **או** כי עדיף להעמיד תמיד כרבים ולכן לא נעמיד כר' אליעזר שיוליך הנאה של החבית לים המלח למרות שהלכה כר' אליעזר **או** כי כאן גם רשב"ג יודה שכל השכר אסור כי דרך לקחת מהגוי שכר ולכן גזרו על כל שכר

תוד"ה הא-מרש"י משמע שאפילו ב100 חביות שהתנה עמו אם יעביר לעת ערב לא יאסר השכר ותוס' אומרים שדווקא אחרי שגמר את 100 החביות אפילו שלא שינו את תנאי ההעסקה נחשב כמעביר ביום אחר ולא קשור לשכר הקבלנות הראשון

תוד"ה ה"ג-ר"ת אומר שהגירסא הנכונה היא כסתו ולא כסותו וכסת היא מה שאנו קוראים כרית

תוד"ה מאונא-אונא פירוש מסע ובסנחריב עשה 10 מסעות אלא שבפסוק כתוב 3 שזה רק המסעות הגדולים

דף סה:

תוד"ה כי-מדוע לא נאסר היין :
רש"י: היין התחתון נאסר רק בהגיעו לקרקעית הנאד והיין העליון לא נאסר כי נצוק לא אסור בהנאה ביין נסך ר"ת: ניצוק אינו חיבור ולכן לא נאסר היין כלל או שמדובר שהנודות ריקים לגמרי ואין בהם יין נסך וממילא לא נאסר גם היין התחתון

תוד"ה פרדיסקי-פרדיסקי הם כדי חרס ואין לחשוש שמא יבקע גם הנאד וגם הפרדיסקי כי חשש רחוק כל כך אין לחשוש

תוד"ה ואם-בירושלמי כתוב שכל עינב שאינו מחובר לאשכול נחשב כמבוקע

תוד"ה ה"ג- יש גירסה שלא ולפי זה קושית הגמרא ממעשה בביתוס בן זונים היא שגרורות דומה לענבים מבוקעות ויש גרסה במשנה שגרסת תמרים ותאנים(אצלנו) ואז קושית הגמרא היא מסתירה בין תאנים לגרורות ור"ת לא גרס(שלא כמו אצלנו-ה.ב.)

תוד"ה איתיביה-רבא התיר גם חיטים שנפל עליהם יין נסך וגם חיטים שנפלו למים שאינם מחמיצות(במסכת פסחים) באותו מקרה ואז הקשה עליו רבה בר ליואי וזה לא שני אירועים נפרדים

תוד"ה הבגד-כלאיים לא בטלים ברוב כי במקור האיסור הוא על תערובת ולא על דבר בפני עצמו ובשר בחלב בטל כי הפסוק גילה בפירוש שהאיסור הוא בדרך בישול(וממילא ללא בישול בטל-ה.ב.) ובהגהות ר' ברוך מריגנשבורק כתוב שתוס' בחולין כתבו שזו חומרא מדרבנן ולא מהתורה

תוד"ה הרי-האיסור למכור לגוי הוא לא בכלאיים ממש אלא רק בבגד שנתערב בו כלאיים כי האיסור לא ניכר ויבוא יהודי לקנות ממנו וכלאיים ממש מותר להציע תחתיו אבל לא תערובת כלאיים ויש להיזהר שלא יגע בשרו בכלאיים וללבוש אסור אפילו לא יגע בשרו בכלאיים

תוד"ה אבל-זה"ה...שהבאתי-מותר לעשות תכריכים גם מכלאיים גמורים ולא רק מעירוב של כלאיים וא"ת...דפרישית-לועד לרש שייך רק בציצית או שאם חוששים שלעתיד לבוא יקומו וינהגו מצוות כמו שמואל אז לא קוברים אלא רק בשעת ההספד לובש המת כלאיים ולפ"ז...הכל-בימינו אנו מסירין את הציצית מטלית המת כר' יוחנן שמתיר לקבור בכלאיים כי מצוות לא נוהגות לעתיד לבוא ואע"פ שלפי הגמרא אולי היה ראוי לקבור בכלאיים יש לנו לנהוג ע"פ מסכת שמחות ששם ציווה אבא שאול שלא יקברוהו בציצית וטעם נוסף הוא שלא הקפידו בימי התוס' על מצוות ציצית ולכן לא טוב לקבור אדם עם מצווה שהוא לא קיים החייו

תוד"ה ולמפינהו-לא גזרנו שמא יאכל ישראל עם הגוי מאותה הפת למרות שפת עכו"ם היו שהקלו בה היות וזה לא שכיח שיאכלו יחד

דף יו.

תוד"ה מכלל-כל נותן טעם לפגם מותר ואפילו דבר שאינו בטל ב1000 כגון יין נסך במינו וחמץ בפסח

תוד"ה **תבלין**(הראשון)-פ"ה...השנים-מהם אסורין ומצטרפין:
 רש"י:מדבר על התבלינים שהם אסורים ומצטרפים יחד לאסור
 רשב"ם:אסורים מדבר על עיסה וקדירה ששייך בה נותן טעם ומצטרפים מדבר על מקרה שנתערבו בדבר
 יבש וכדי לבטלם יש צורך בשיעור שמבטל את שניהם ביחד
 וא"ת...בטלי-הסיבה שלא שנינו לפי רשב"ם רק מצטרפין וממילא הייתי יודע שאסורים בלח ויבש זה כדי
 שנדע שרבי שמעון שחולק בסיפא חולק רק על המקרה שהתערבו בדבר יבש אבל תערובת אמיתית
 של נותן טעם מודה רבי שמעון שמצטרפים לאסור
 והא...גדולה-תבלין וכל דבר שעשוי לטעם בטל אם לא נותן טעם והכוונה שהוא לא בטל זה בשיעור
 הרגיל(ב0\100\200)

תוד"ה **תבלין**(השני)-מה פירוש המושג שמות אצלנו:
 רש"י:שם הירק
 תוס':שם האיסור

תוד"ה **ורבא**(הראשון)-רש"י הסביר שרבא חולק על חזקיה ואומר שגם אם התבלינים שונים באופיים שאחד מתוק ואחד פחות מתוק הם מצטרפים ותוס' הסבירו שלא חולק אלא שכאשר הם בעין כולם מודים שכל הסוגים מצטרפים וכאשר הם בקדירה גם רבא וגם חזקיה וגם רבי מאיר אומרים שלא מצטרפים תבלינים העלי אופי אחר

תוד"ה **כל-הצירוף** אינו נחשב "לאו שבכללות"(איסור כללי לא מפורט שאין לוקים עליו-ה.ב.) כי כל איסור כתוב בנפרד והצירוף נלמד מכאן ולא עיקר האיסור

תוד"ה **ורבא** (השני)-תימה...דהכא-יש לומר במסכת בבא בתרא שרבי יהושע בין לוי הוא כרבא אצלנו שהולכים אחר הטעם ולא אחרי הריח כמו הלשון השני שם
ומכאן...חמרא-מהגמרא שלנו נראה למעשה סמותר לקדש על יין שיש לו ריח חומץ וטעמו כטעם יין

דף 10:

תוד"ה **בת**-מהו בת תיהא:

רש"י: חור שעושים בחבית כדי להריח את היין

תנ"ך: קשית שמריחים ממנה את היין והתוס' כתבו ליישב דברי רש"י שכוונתו שדרך החור מכניסים את אותה הקשית

תוד"ה **עובד**-לאב"י שרק לעובד כוכבים מותר להריח בשל ישראל החידוש הוא שלא גוזרים משום המקרה ההפוך של ישראל אסור להריח חבית של עובד כוכבים

תוד"ה **ישראל**-רבא מתיר לישראל להריח בחביתו של הגוי אבל אסור לקחת על זה שכר או שיחזיק לו הגוי טובה כי זה נחשב להשתכרות באיסורי הנאה(יין נסך)

תוד"ה אביי-מחלוקת אביי ורבא היא האם ריח נחשב כשתיה כי נזק הריח קטן מהתועלת או שהנזק גדול ולא נחשב שותה(ואין להסביר שהשאלה היא לגבי אם נחשב נהנה כי אז לא היה דיון על ריח בתרומה כי ישראל מותר להנות מתרומה הנאה שאינה של כילוי)וזילוף יין נסך אסור כי פיזור היין הוא באופן שהריח נעים ולא מזיק וזו הנאה רגילה שאסורה ביין נסך

תוד"ה נעשה-היות ושבח של חומץ בגריסים צוננים זה רק אחרי שירתיח ויצנן אותם
כתבה הגמרא לשון של "נעשה כמי שהשבית..."

תוד"ה וקוראין-גריסין צוננים עם חומץ נקראים שחליים בציפורי כי היו רגילים לשים חומץ בשחליים למרות שזה לא השחליים המקוריים

תוד"ה אמרוהשני-ניתן להסביר את ריש לקיש בשני אופנים:
לחומרא: כל פגם בקדירה שאינו נובע מאותו דבר שעירב בה אלא נובע מחסרון תבלין ומלח אינו נחשב חלק מהפגם
לקולא: הקדירה נידונה כמו מצבה כרגע אם פגומה או לא ואין משמעות לאופן שבו נפגמה (ודברי התוס' דומים לדברי רש"י בסוגייתנו-ה.ב.).

תוד"ה א"ר-פי'... דאורייתא-רש"י בחולין הסביר ש"טעם כעיקר" אינו דאורייתא מדברי ר' יוחנן אצלנו והדוגמא היא מבשר בחלב ותוס' כותבים שבשר וחלב אוכלים את האיסור עצמו ולוקים והדוגמה הנכונה היא חלב/בצירה/שנתערב בבשר שלא לוקים (וכפירוש שני ברש"י אצלנו-ה.ב.).
והכי... רש"י-שיטת רש"י ש"טעם כעיקר" אינו מהתורה אלא מדרבן חוץ מאשר בקדשים וגיעולי נכרים (כלים של גויים שאסור להשתמש בהם-ה.ב.).
ולא... שרי-ר' תם סובר ש"טעם כעיקר" אסור מהתורה
והיא... עליו-ר' תם מסביר שמה שאצלנו בגמרא נקרא "טעמו ולא ממשו" הכוונה היא הכוונה למין המינו ולא לוקים עליו בתערובת כי מהתורה בטל ברוב וגם לא לוקים עליו כשאינו ניכר האיסור אבל מין בשאינו מינו אם יש טעם של האיסור לוקים מהתורה
ועוד... עליו-ר' אליהו מסביר שכאשר יש שיעור של כזית בכדי אכילת פרס (ובין שישית לשמינית (ומחלוקת רש"י והרמב"ם-ה.ב.)) של איסור לוקה ואצלנו מדובר שיש פחות ולכן אינו לוקה
ועוד... כחומה-ר' יוסף אומר שגם כאשר יש כזית בכדי אכילת פרס לא לוקה אלא יש איסור עשה כי כתוב בגיעולי נכרים "תעבירו באש" ומי שלא מעביר עובר על איסור עשה ור' תם השיב לו שהעשה של להעביר באש מחזיר את הקדירה לאיסורה המקורי (ובילה חלב וכו' לפי העניין)

דף סז:

תוד"ה אלא-רב דימי לא אמרנו כמו ריש לקיש שאמרו בשמו נותן טעם לפגם מותר אבל רב דימי לא סובר כך כי נאמר בשמו כלשונו של ר' יוחנן שסבר שנותן טעם לפגם מותר

תוד"ה מכלל-אע"פ שיש משנה בפרק שני שזליפתם של כלים אוסרת שמן אע"פ שסתם כלים אינם בני יומן ונותנים טעם לפגם רצינו למצוא תנא שאומר בפירוש או

ישיבת שבות ישראל
אפרת • גבעות
ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

עמוד 10

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

שרצינו למצוא תנא שאומר שנותן טעם פגום אפילו שהדבר עצמו פגום ולא שנותן טעם לפגם בגלל שאינו בן יומו אסור

תוד"ה ואידך-ולהכי...כלל-ר' מאיר סובר נותן טעם לפגם אסור וקדירה "בת יומא" פוגם מעט ור' שמעון שסובר שנותן טעם לפגם מותר סובר שקדירה "בת יומא" לא פוגמת כלל והא בהא תליא

ותימה...מעמידין-חכמים במסכת פסחים סוברים שנותן טעם לפגם אסור איפה שהאיסור בעין לא היה פוגם

ושלשה...כדפרישית-שלוש חלוקות בנותן טעם לפגם(כתוס' סז. ד"ה א"ר):

1.ר' מאיר אצלנו אוסר כל נותן טעם לפגם אפילו אם האיסור בעין פוגם(נלמד מגיעולי נכרים)

2.ר' שמעון מתיר כל פגם אפילו אם האיסור בעין הוא שבח(נלמד מנבילה)

3.חכמים סוברים שאם בעין הוא פוגם מותר ואם כשהוא בעין אינו פוגם אסור(נלמד מנבילה ומגיעולי נכרים)

ועי"ל...מאיר"א-ר' שמואל מאיר"א איש לעיין בפנים בתוס' בנימוק של ר' שמואל מאיר"א על מנת להבין את הקטע הבא-ה.ב.) אמר שניתן להסביר שחכמים במסכת פסחים ור' שמעון אצלנו זו אותה דיעה אלא שר' שמעון אצלנו גם סובר שקדירה בת יומא פוגמת מעט אבל לא לומדים פגימה מועטת מפגימה מרובה ור' מאיר סובר שכן וממילא העובדה שחכמים במסכת פסחים אומרים שקדירה "בת יומא" פוגמת מעט לא מחייב אותם לסבור שנותן טעם לפגם אסור(חולק על תחילת התוס'-ה.ב.) והר"ר...יקר-ה"ר יקר מקינו"ן דוחה את ר' שמואל מאיר"א כי ר' שמעון צריך ללמוד צירוף של חצי זית היתר וחצי איסור כי למרות שסובר ר' שמעון שפירור מספיק בשביל ללקות זה רק בעין אבל על ידי תערובת לא ומורי...כעיקר-ר' פרץ חולק על ר' יקר ומסכים עם ר' שמואל מאיר"א וקובע שלר' שמעון פירור איסור אפילו בתערובת לוקים עליו ומה...למורי-ר' פרץ מסביר שלר' שמעון יש מלקות אפילו על פירור כל עוד לא מתקיימים דיני הביטול(רוב ביבש או 60 בלחמה(תורה))אבל אם מתבטל אז לא לוקים כי לא חמור פירור לר' שמעון יותר מכזית לרבנן

דף סח.

תוד"ה אמר-לעולא שמסביר שהמחלוקת היא כשהשביח ואח"כ פגם המחלוקת היא בסברה ולא על פסוקים

תוד"ה אבל-נבילה שהסריחה אינה דומה להשביח ולבסוף פגם כי הנבילה הסריחה עוד בהיותה נבילה וכאן השביחה בהיותה תערובת ואח"כ נפגמה(ואני מבין שהרעיון בתוס' הוא שהנבילה לא נהנתה בשום שלב ממותה ואילו הגריסין שנפל לתוכן חומץ יש שלב שגם החומץ וגם הגריסין נהנים-ה.ב.)

ישיבת שבות ישראל
אפרת • גבעות
עמוס ט

תוד"ה או-אם יש מחלוקת בין השביח ולבסוף פגם מעיקרא צריך לומר שר' יוחנן סובר בהשביח ולבסוף פגם שאסור כר' מאיר ובפגם מעיקרא שמותר כר' מאיר

תוד"ה תיקו-למרות התיקו הגמרא בהמשך פושטת שהמחלוקת היא רק בפגם מעיקרא ובהשביח ולבסוף פגם אסור לכל הדעות

דף סח:

תוד"ה ת"ש-יכלנו להוכיח שהשביח ולבסוף פגם אסור מהברייתא שמדברת על נפל שאור של תרומה דברי הכל אסור(הברייתא השניה)אלא רצתה הגמרא לפשוט רק אחרי שתביא את כל הברייתות

תוד"ה והני-למרות שיש 4 מימרות מברייתא מאחדים את נפל שאור של תרומה תחילה ונפל שאור של חולין תחילה(הברייתא השניה והשלישית)ומטרתם להוכיח שאפילו בפוגם מעיקרא אוסר תנא קמא בברייתא(נפל חולין תחילה ואח"כ תרומה)

תוד"ה לרבי-מדובר אצלנו על מקרה שבכל אחד מהשאורים(החולין והתרומה)יש כדי לחמץ ולכן לא שייך לדבר על "זה וזה גורם"(ואיסור והיתר שיצרו פעולה ביחד-הב.כי דין של "זה וזה גורם" הוא במקרה שאף איד לבד לא יכול לפעול ורק שניהם ביחד יכולים

תוד"ה רבי-תוס' חוזר על שיטת ר' תם שהובאה לעיל דף סז: תוד"ה ואידך שלר' שמעון לוקים על פירור אחד של איסור דווקא בעין ולא בתערובת

תוד"ה ההוא-מדובר בעכבר שששהה יום בתוך השיכר ונעשה כבוש שדינו כמבושל אבל אם נופל ומיד מוציאים אותו זה השיכר מותר

תוד"ה דהא-מה החידוש של איסור שרץ שנותן טעם:
רש"י:שאנשים פורשים ממנו ולא היה צורך לאסור בתורה
תוס':היה צריך להתיר משום שנותן טעם לפגם מותר ובכל זאת אסרנו

תוד"ה אלא-גם בטומאה יש לחלק בין שבח לפגם ויש חידוש בכך ששכבת זרע מטמא כי בנבילה יש דין שכאשר היא מקולקלת(הסריחה)אינה מטמאה

תוד"ה אמר-פירוש...קמשבח-רבא פוסק שנותן טעם לפגם מותר אפילו בשרצים

ישיבת שבות ישראל
אפרת • גבעות
כולל אברכים • ישיבה גבוהה

עמוד 12

ישיבת הסדר ♦ כולל אברכים ♦ ישיבה גבוהה

וא"ת...יומו-למרות שרב סובר שסכין של גוי ששחטו בה יש צורך לקלוף מקום השחיטה לא חייבים להסביר שסובר שנותן טעם לפגם אסור כי אפשר שמדובר בסכין ששחטו בה היום או שיש בה שמנונית איסור בעין

וא"ת...עצמו-טבח גוי לא יכול לבדוק האם השביח השכר או נפגם כי במקרה של שבח יתכן שבא לבד ולא מהעכברונראה לשיטתו שאם טעם ונמצא פגום מותר אפילו אם נאמר שהכבר משביח בדרך כלל-ה.ב.)

וקי"ל...בשרצים-הלכה כרבא שנותן טעם לפגם מותר אפילו בשרצים

דף סט.

תוד"ה איבעיא-חומץ יותר חזק משיכר ולכן יתכן ששרץ ישביח את טעמו יותר מאשר את טעם השיכר

תוד"ה ההוא-רגלי דבורים שהתערבו בדבש התיר ר' תם לאכול כי הם כמו עצמות חמור ורק לעניין טומאה הם טמאות אם יש עליהם בשר

תוד"ה סבר-תימה...יבש-רצינו לשער ביבש של תרומה שהוא ב100 ולא בלח שהוא ב60 כי טעמו של השרץ חזק בשיכר
וא"ת...בהנאה-לא אמרנו שהשרץ יבוטל רק ב200 כמו ערלה וכלאי הכרם כי הם אסורים בהנאה ושרץ מותר בהנאה

תוד"ה כתבלין-תבלין לא בטל בשיעור מסויים אבל אם טעמו לא מורגש הוא מותר

תוד"ה שיער-עכשיו הגמרא משנה כיוון ואומרת שבחומץ משביח השרץ פחות משיכר ולכן יתבטל אפילו ב50 ולא ב60 כמו בשיכר

תוד"ה אידי-שרץ בשיכר וחומץ בטל ב60 וכן פסק בעל הלכות גדולות ובירושלמי כתוב שב1000 לא בטל והתוס' פוסק כמו אצלנו בגמרא ב60

תוד"ה היכי-מהסיפא של המשנה לומדים שחזקת המשתמר לא מספיק רק שלא הודיעו שהוא מפליג אלא יש צורך גם שיכול לבוא עליו בדרך עקלתון

תוד"ה מאי-פי'...סתומות-מדוע לא אמרה הגמרא שההבדל הוא שברישא לא הודיעו שמפליג ולכן הפירות אסורים ובסיפא לא הודיעו ולכן מותרים:
רש"י:פירות אינן בחבית אלא ביד ובמשנה זה יין נסך שהוא בחבית סגורה
ר"י(מבעלי התוס'):מדובר בחביות פתוחות בברייתא ואסורות גם אם לא הודיעו שמפליג ובסתומות במשנה

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

וא"ת...במתניתין-ר"י לא יכול להעמיד בחביות סתומות את הברייתא כמו המשנה כי כתוב שאם נתעלמו הטהרות הם טמאות ואם היה חבית סתומה היה צורך השיעור זמן גדול יותר(שישתום ויסתום ויגוב)

דף סט:

תוד"ה היה-אם אמר לגוי לשתות ולאכול עמו על השולחן לא מפחד כלל ונוגע בינו אפילו לא אמר לו שהוא מפליג

תוד"ה רבן-מסורת הייתה לר' יוחנן שרשב"ג לא ידע מה אמרו חכמים ולכן לא העמיד את דבריו (ה"לחם סתרים"מחק הסוגריים בסיד ו)טיט

תוד"ה והאידנא-תוס' הסביר לפי רש"י מדוע צריך את שני הטעמים גם שלא חוששים לזיוף כר' אלעזר ולכן אין חשש שיחליף הגוי את כל מגופת החבית וכרשב"ג איננו חוששים שינקוב את החבית ויתקן הנקב

תוד"ה מאי-רש"י...שותיא"ל-מהו החשש שלא מפקידים חבית אצל הגוי:
רש"י:שייכא(בכ"ף)שהיין נמשך ויוצא דרך נקב שבחבית ויעשה בגוי חור קטן ויטעם מהיין
ה"ערוך":שייבא(בבי"ת)חור להריח היין ונקרא על שם ברז שסותמים איתו את החבית
ומכאן...החבית-האם מותר לשלוח חביות של נסרים ע"י גוי
ר' יצחק בן יהודה:אסור כי חוששים לנקיבת דופן החבית של עץ ובגמרא לא חששו כי היו להם חביות מחרס

ר"י(מבעלי התוס'):אין לחלק ולא חוששים לעולם לנקיבת דופן החבית ודוקא...חותם-דווקא כאשר חוזר ורואה את החותם או שולח מכתב לחברו עם תיאור החותם מספיק חותם אחד אבל בשליחה סתם צריך חותם בתוך חותם(ר"ת בדף לא: תוד"ה השולח הקל סתם בחותם אחד-ה.ב.)
מיהו...כדפרישית-למעשה ניתן להקל בחותם אחד גם בלי לשלוח מכתב או להכיר החותם וכל האיסור הוא אם הלך והסתכל וראה ששונה החותם וראוי להחמיר להצריך הכרת חותם ובדיעבד אין להפסיד היין אפילו בחותם אחד
מיהו...בטיט-חותם אחד שמותר לשלוח הוא ותם של אותיות עבריות ולא סתם מגופה של חבית שהגוי יכול פשוט להחליף את החבית בחבית שלו
כמו...והברזות-ר' ברוך(ספר "התרומה")כתב שחתימת החבית צריך שתהיה באופן שלא יהיו חורים בחבית וברזים גלויים וכל סתימה צריך שהגוי לא יוכל להוריד ולהחזיר

בסגנון...מפומיה-נראה שבדיעבד אפשר להקל לסתום רק את המגופה של החבית אך לכתחילה יש לחוש לדברי ספר התרומה לעשות "ציפוי" לכל החבית

עמוד 14

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

ועוד... לראותו-ר' ברוך הצריך גם מכתב של אופן החתימה או שיחזור ויראה את החבית
ופירש... לא-רשב"ם בשם רש"י כתב שניתן להקל במקום שעוברים אנשים אפילו
הודיעו שהוא הולך כי בימינו הגויים לא מנסכים ונראה שקולא זו היא רק בחבית
עם פה קטן אבל גיגית או קנקן יש חשש מגע של הגוי

דף ע.

תוד"ה שמע-יתכן שמותר רק יין שעל השולחן ורבא לימד ש"שמע קול צלוי"הוא
כמו שלא הודיעו שמפליג או שמותר גם היין שעל השולחן אם לא אמר לו "הווי מוזג
ושותה"

תוד"ה פתחו-כשמדובר על הרגלי פתיחת חביות של ישראל אין משמעות לכמות
אלא רק כמה חביות פתחו הגויים ולכן יש שלא גורסים "טובא" (הרבה) בחביות
שפתחו ישראל

דף ע.

תוד"ה ההיא-רש"י הסביר דווקא קטנה ותוס' אמרו שאפילו גדולה ובימינו שגם
גדולים אינם בקיאים בניסוך ודאי מותר אפילו בגדולה

תוד"ה אימר-אם גורסים "קלטתה" הפירוש שלא נגעה בקצף בעודו מחובר ליין אלא
לקחה אותו מהאוויר ואם גורסים "שקלתה" מותר אפילו שנגעה בקצף המחובר ליין
ואינו נאסר מעטם ניצוק כי אינה בקיאה בטיב ניסוך ולא מנסה לגעת ביין

תוד"ה תחוא-ביאור הקושיה והתירוץ:

רש"י: פולמוסא בשונה מגנבים הם וודאי גויים ויש רק ספק אם נגעו ולא אם היו שם
גויים והגמרא התירה כי פתחו כמות חביות שוודאי באו בשביל ממון ולא בשביל
לאכול

ר' תם: פולמוסא ספק אם הם גויים או ישראל אבל אם הם גויים ודאי באו לאכול
ולא על דעת ממון ולכן הגמרא אמרה שפתחו יותר מכדי שתיה ומוכח שבאו לצורך
ממון ואז יש שני ספקות ספק יהודי ספק גוי וספק ממון ספק לאכול

תוד"ה לא-יהודי שנאסר וביתו נשמר ע"י גויים אם לא אוכלים בבית מותר כי מסר
להם רק את שמירת המפתח ואם אוכלים שם אסור היין אא"כ מצא הישראל את
היין באותו מצב כמו שעזב ואם חיפשו הגויים בכל הבית יכול להיות שהיין אסור כי
אולי הכניסו קנה לתוך חבית היין

ישיבת שבות ישראל

עמוס ט

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

תוד"ה פתוחות-בולשת באים דווקא לאכול ולשתות ולכן אפילו אם פתחו חביות מרובות החביות אסורות

דף עא.

תוד"ה ורמינהי-משמע בכיבוש אפילו תוך כדי מלחמה והכהנות נאסרות למרות שאין פנאי

תוד"ה הא-מה ההבדל בין מלטני מן העוצר להכנס תחתי:
רש"י בשם ר' יחיאל: הכנס תחתי נחשב כאילו הישראל פורע בעצמו ומלטני הגוי לא נחשב במקום הישראל וממילא מה שיעשה הגוי על אחריות הגוי בלבד
תוס': מדובר שחייב יין ואם אומר הכנס תחתי כאילו אומר לו לפרוע מיין נסך ואם אומר לו מלטני לא נחשב שאומר לו לפרוע ביין נסך ולכן אפילו חייב ליתן לו יין נסך מותר

תוד"ה אמר-הראיה שגוי קונה במשיכה היא מפסוק כמו שאומר ר' יוחנן במסכת בבא מציעא"או קנה מיד עמיתך" לעמיתך בכסף ולעובד כוכבים במשיכה) והסיפור על אבות הגויים הוא רק ראיה שכך נהגו אבותיהם

תוד"ה פרשדני-אלמא...וממכר-תוס' מקבל את הפירוש השני ברש"י שבדק קב חיטים ואם לא מחזיר מקיים המקח כי לשון זה מדבר על מקח וממכר ולשון ראשון ברש"י מדבר על מתנה
ואור"י...בהגבהה-במקרה שאין אפשרות לקנות בכסף כגון במציאה ומתנה קונה הגוי במשיכה לפי כל הדעות

תוד"ה רב-לא...לך-לא גורסים בדברי רב אשי "לעולם אימא לך משיכה בעבוד כוכבים אינה קונה" כי סובר באמת שמשיכה בגוי קונה
פר"ת...לקיש-ר' תם פוסק שגוי קונה במשיכה ורש"י פוסק שקונה בכסף והרוצה...הבהמה-מי שרוצה לחוש לשת הדעות צריך כשמוכר בהמה לגוי שגוי יתן כסף וימשוך בסימטה או לרשותו של הגוי ואם אין לגוי רשות יקרנה לו הישראל רשות וצריך למכור לגוי למקילים כל דבר ולמחמירים דבר שעושה אותה(בהיעדרו-הב.) טריפה ונכון להחמיר

תוד"ה שקילו-פירוש...בחדא-אע"פ שלפי ר' תם מדובר שהגוי קונה אחרי שנעשה יין נסך וממילא הכסף של הישראל הוא תמורה על יין נסך שברשותו מדובר שהגוי נותן לישראל את הכסף מראש ומקנה לו או שהמתרץ בגמרא סובר שגוי קונה גם במשיכה וגם בכסף

הגוי קונה במשיכה

עמוד ט

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

וא"ת...כן-עדיף לקבל את הכסף מראש ולא למדוד בכלי ישראל או לנקות את כלי הגוי משאריות היין שלהם כי הסיכוי שיבואו לטעות בשימוש בכלי אסור מצוי יותר מאשר שישכח הישראל לקחת את הכסף

דף עא:

תוד"ה שמע-רב לא הציע למוכרי היין שלו לשפוך את היין ולפסיק כל פעם לפני שהיין מגיע ליין שבכלי למרות שזה מותר גם אם הכלי עם יין כי זה טורח גדול

תוד"ה הכא-הסוגיה סוברת שמין במינו לא בטל לכן לא שייך לבטל את העכבת יין שיש על פתח הכד של היין

תוד"ה ואי(הראשון)-המקשה שלנו סבור שגוי צריך כדי לקנות גם משיכה וגם מעות ולכן בכל מקרה שלא עשה הגוי את שתי הפעולות יכול היהודי לחזור בו מקניית גרוטאות הכסף ולא נחשב שמוכר בחזרה את העבודה זרה

תוד"ה מידי-רב סובר שמשיכה קונה לגוי כמו ר' יוחנן ומה שכתוב בגמרא בבא מציעא שספר צריך למשוך כדי לקנות לפי רב מדובר על ספר גוי

תוד"ה בן-לישראל לא צריך הגוי להחזיר פחות משווה פרוטה כי היהודי מוחל לו ולגוי צריך להחזיר כי הגוי לא יכול למחול ורש"י פירש(ביבמות ובעירובין)שהטעם משום "קים ליה בדרכה מיניה"(נידון על העונש החמור יותר-ה.ב.)ויוצא שהגוי לא מחזיר לעולם

תוד"ה ואי(השני)-היות ולומדים את קנייניו של גזלן גוי מישראל וישראל לא קונה פחות משווה פרוטה וממילא לא קנה הגוי ולא ריבה לעצמו ממון ולכן מתרצת הגמרא שנהרג משום שציער את הישראל

דף עב:

תוד"ה ומאי-פ"ה...ביה-רש"י כתב שגוי לא צריך להשיב כי לא קונה את הגזילה ותוס' אומרים שהסיבה היא כי לא ניתן לבטל את הצער למפרע וא"ת...בגזל-למרות שהיכן שאין אפשרות לקנות המעות קונה הגוי במשיכה לפי כל הדעות בגזל אינו קונה במשיכה כי בה לידי הגוי באיסור

דף עב:

הגוי לא צריך להחזיר פחות משווה פרוטה כי הגוי לא יכול למחול ורש"י פירש(ביבמות ובעירובין)שהטעם משום "קים ליה בדרכה מיניה"(נידון על העונש החמור יותר-ה.ב.)ויוצא שהגוי לא מחזיר לעולם

עמוד ט

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

תוד"ה אם-אם המשפך של גוי היין שעובר דרכו נאסר גם בלי שיש בו עכבת יין אם לא נגבו אותו טרם השימוש וכאן מדובר על משפך של ישראל שנאסר רק אם יש בו עכבת יין

תוד"ה פחסתו-פחסתו צלוחיתו אוסר אם מדד אח"כ לכלי אחר באותו משפך אפילו לא נשאר יין במשפך כלל

תוד"ה כחו-מה שנותר בחבית של ישראל ששפך אותה גוי מותר וכן כתב רש"י ד"ה דגואי

תוד"ה אמר(הראשון)-פרש"י...רש"י-מה דין ניצוק ביין נסך:
רש"י:אסור
ר' תם:מותר

תוס':בהפסד מרובה אפשר לסמוך על ר' תם ובהפסד מועט יש להחמיר כרש"י אמנם...תם-אם היין יוצא מחבית של ישראל לכלי שיש בו יין נסך(לשון התוס' וכוונתו לסתם יינם ולא יין נסך-ה.ב.) אם יש בחבית 60 כנגד הכלי של היין נסך היין מותר וכל זה למ"ד ניצוק אסור(רש"י, ולא ר"ת))

תוד"ה אמר(השני)-כשישראל שופך יין מחבית יזהר לא להיעזר בגוי עזרה מרובה ממה שנעזר בישראל אחר ואם היין נוזל והגוי מגביר את הזרם ע"י הטיית החבית אפשר להקל ואם הגוי שופך וקטן עוזר לו מעט היין אסור

דף עג.

תוד"ה איכא-עם מי שתה רבה בר רב הונא בקנישקין:
רש"י:עם גוי ולא חשש ליין נסך

ר' חננאל:עם ישראל ולא חשש לשיטה שאוסרת בזמן הזה לשתות בקנישקין משום שמחה (על חורבן הבית-ה.ב.)

תוד"ה יין-ר' תם אומר שדווקא יין נסך שנתנסך לעבודה זרה אינו בטל אבל סתם יינם ב60 חוץ מלר' יהודה ששיטתו היא שמין בימינו לא בטל ור' יומבעלי התוס' אומר שגם אם בתקופת הגמרא היה סתם יינם אסור במשהו בימינו שאין לחשוש לגויים שיודעים לנסך האיסור הוא רק ב60

תוד"ה כי-פי'...טעם-לכאורה אפילו היין נסך הופך לרוב אם זה טיפה טיפה הוא מתבטל אבל למעשה זה לא יתכן ולכן כל הביטול הוא רק עד שמגיע האיסור לכדי אחד מ60 שאז כל האיסור "חוזר ונעור" וקם לתחיה ביחד-ה.ב., ועיין רש"י ד"ה מצאו ואוסר את הקדירה

עמוד 18

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

ואם...איסורא-למדנו מגברי רב דימי שייך ביין נסך במשהו זה רק כאשר ההיתר נופל לתוך האיסור אבל איסור לתוך ההיתר (בכמויות קטנות) זה ב60 וא"ת...בטיל-גם רש"י שסובר שהיין מתבטל אפילו ברוב בנפל יין איסור לתוך היתר מודה שאם מדובר בקילוח גדול הוא לא מתבטל

תוד"ה ת"ש-לפי התוס' שהביטול הוא רק עד שיעור של 1 ל60 צריך לומר שהקושיה היא לא על האיסור בנותן טעם אלא שנופל איסור לתוך היתר וממילא גם הרישא שמדברת על נפילת יין ליין או מים למים שזה במשהו גם מדברת על נפילת איסור להיתר ולא אומרים ש"קמא קמא בטיל"

תוד"ה ודוקא-ר"י (מבעלי התוס') אומר שגם רב דימי שמקל בחבית שנופל ממנה יין לבור מחמיר אם יש קילוח גדול יותר כמו בגיגית שנופלת לבור

תוד"ה רואין-רבין סובר שרק מים מבטלים יין והלכה כמותו כי הוא היה בר סמכא יותר ולא כמו הסיבה שכתב רש"י שהוא החמיר יותר

דף עג:

תוד"ה חזקיה-מחלוקת חזקיה ור' יוחנן:

יין נסך+מים+יין היתר	יין היתר+יין נסך+מים של היתר	
מותר אם נתבטל היין נסך במים לפני היין הרגיל לחזקיה ולר' יוחנן מותר	אסור לחזקיה ומותר לר' יוחנן אם נפלו מים תחילה	רש"י
אין צורך במים תחילה לר' יוחנן (חזקיה כרש"י)	אין צורך במים תחילה לר' יוחנן (חזקיה כרש"י)	תוס'

תוד"ה שני-לר' יוחנן לא אומרים שיבטל יין החולין את התרומה אלא מסלקים אותו כי אין בו שיעור של 101 כנגד התרומה כדי לבטלה

תוד"ה חוץ-גם מים שניסכו לא בטלים ב1000

תוד"ה טבל-בבלי יש הטעם של "כהיתרו כך איסורו" ובירושלמי הטעם הוא משום שזהו "דבר שיש לו מתירין" (ואפשר להתיר אותו ע"י הפרשת תרו"מ גם אחרי שנתערב-ה.ב.) ושני הטעמים נצרכים כי כשהבעלים לא בעיר "אין מתירין" כי זה טורח גדול וכאשר זה טבל של מעשר ראשון שצריך להפריש תרומת מעשר זה עשירית ולא במשהו ואז אין את האעם של "כהיתרו כך איסור"

ישיבת שבות ישראל
אפרת • גבעות
נחמס ט

דף עד.

תוד"ה אלו-באיזה אופן בשר בחלב אסור במשהו:
רבותיו של רש"י: נפלה טיפת חלב על חתיכת בשר גדולה הבשר נאסר
רש"י ותוס': אם יש חתיכה חשובה שחלב נתן בה טעם (אחד לשישים) אז אותה חתיכה
אם מתערבת בחתיכות אחרות אוסרת אותם

תוד"ה הא-וא"ת... בחלב-נבילה אינה איסור הנאה ולכן לא נשנתה במשנתנו ולא
בגלל שהיא נשנתה במסכת חולין
ולכא... נבילה-אין לומר שבבשר בחלב למדנו שאסור במשהו כי מדובר אצלנו
בחתיכה חשובה ששנינו בשר בחלב במסכת חולין ושם וודאי מדובר על חתיכה
חשובה
וא"ת... אחר-יין נסך שנינו במשנה למרות ששנינו כבר במקום אחר כי זה בא ללמד
על החומרא של סתם יינם של גויים או כי זו מסכת עבודה זרה ולכן שנה יין נסך
למרות שלא היה צריך

תוד"ה למעוטי-דבר שבמנין אינו בטל אפילו שאינו איסור הנאה אבל אצלנו
במשנה לא שנינו דוגמאות לזה

תוד"ה אי-איסורי הנאה באמת אינם אוסרים "במשהו" ולא רק לא בא לשנותם
אצלנו כמו דבר שבמנין שאינו איסור הנאה ואז המיעוטים שונים במהותם אלא אם
נאמר שהסיפא מדברת על חמץ בפסח לשיטת רב שאוסר במשהו חמץ בפסח

תוד"ה אמר-רשב"ג לא חולק חזיתית על המשנה אלא אומר שיכול למכור כל
החביות יחד חוץ מדמי חבית של יין נסך אבל למכור את החביות אחת אחת אוסר
רשב"ג כדי שלא ימכור את החבית של היין נסך

דף עד:

תוד"ה הגת-ושל... כוכבים-מדובר על גת ומחץ שאינם מזופפים (ללא זפת) ומדובר
שדרך בהם הגוי ענבים
וא"ת... כוכבים-רבא שאומר שגת שדרך בה גוי מספיק הדחה מדבר על גת של ישראל
שהגוי דרך בה ענבים באופן אקראי וכאן מדובר על גת של גוי ממש שדרך בה הרבה
פעמים ובלועה הרבה מיין של גוי
וא"ת... מועטת-בגת מזופפת גם אם גוי דרך פעם אחת היא בולעת הרבה יין

ישיבת הסדר ♦ כולל אברכים ♦ ישיבה גבוהה

תוד"ה דהוה-ר' פטר רצה להקל בכלי שסתמו חור שיש בו בזפת ככלי עצמו ומזה ניתן להקל במשפך שיש בו קצת זפת סביב החור והתוס' אומרים שרצוי להחמיר בכלי מזופת כי הוא מצוי

תוד"ה דרש-פירוש...יותר-דין עירוי מכלי ראשון האם נחשב כהגעלה:

ר' תם:הגעלה לכל דבר

רשב"ם:עירווי ככלי שני

ר' ברוך(ספר "התרומה"):לא ככלי ראשון ולא ככלי שני אלא מבליע ומפליט "כדי קליפה" (שיעור קטן כגודל קליפה)

וא"כ...מרותחת-כלי שעירו לתוכו איסור מותר מעיקר הדין ע"י עירו אבל לא כלי שנאסר בכלי ראשון(כר' ברוך)וגם קערות שבדרך כלל מערים הרבה פעמים מכניסים הקערה לתוך הסיר ולכן צריך הגעלה

והשתא...כו'-חבית של יין נסך מספיק לה עירווי רו קילוף של קליפה מדופני החבית

תוד"ה רבא-ישראל ששולח חבית לחברו ע"י גוי אם היא קטנה צריך לחתום ושיהא ניכר אם נתן בה גוי יין)אותה מעיקר הדין ואם היא גדולה אפשר להקל וטוב להחמיר

דף עה.

תוד"ה איתמר-דברי רב ושמואל לפי סורא ופומבדיתא:

רש"י בלשון ראשון: בסורא לרב נותן אפר ומים פעם אחת ברטוב וביבש מוסיף עוד פעם מים לפני האפר ולשמואל נותן פעמיים אפר ומים פעם נוספת לפני בגת יבשה ובפומבדיתא שניהם נותנים אותו דבר פעמיים אפר אלא שרב לא ספר את המים שבסוף התהליך ושמואל כן

רש"י בשם אביו: בסורא רטוב אפר מים ואפר גם לרב וגם לשמואל וביבש לרב מים ואפר ולשמואל פעמיים מים ואפר ובפומבדיתא רב ביבש מים אפר מים ושמואל

פעמיים מים ואפר ובסוף מים ורטוב אפר ומים פעמיים לשניהם
 ר"י(מבעלי התוס'):הן בלשון סורא והן בפומבדיתא לא חולקים רב ושמואל כלל אלא
 רב לא החשיב את המים בסוף ושמואל כן ובסורא ביבש אפר מים ואפר ורטוב אפר
 ומים אפר ומים ובפומבדיתא ברטוב אפר מים אפר מים וביבש מים אפר מים אפר
 מים לפי שניהם

דף עה:

תוד"ה דכיתנא-ר' תם אומר שדווקא כלי פשתן שמנויים כאן יש צורך ליישן אבל סתם בגדים שלנו כיבוס בכלי שני מתירן כי האיסור וודאי נופל

ויש...השחר-יש ראייה שסוף לילה לבד לא פוגם שאסור לבשל בכלי נחושת שבושל בו אתמול בלי מריקה ושטיפה ואם נותן טעם לפגם מותר היה צריך להתיר/כלי במקדש מבשלים בו תיאורטית עד חצות הלילה שהוא סוף זמן אכילה-ה.ב.)
וה"ר...בכלי-ר' ברוך אומר שבכלי של איסור/נבילות וטרפות/אסור שיהיה אפילו מים חמים כל מעת לעת/ודלא כרש"י ור' תם/ואם זה כלי היתר דהיינו שבישלו בשר בכלי של חלב יכול להיות מים חמים בסיר באותו זמן

תוד"ה מכאן-הלכך...מעולם-בישול בכלי שאינו בן יומו אוסר את הכלי כי בכלי יש תערובת ממש של איסור והיתר והמאכל עצמו מותר כי יש בו רק טעם של האיסור והגעלת...יומן-אם מטבילים כלי בן יומו צריך במים שיעור של פי 60 על הכלי אבל...לשבח-כלי של חמץ בערב פסח קודם זמן איסורועד שעה רביעית שמותר בהנאה-ה.ב.)מותר להגעיל אפילו כלי בן יומו כי החמץ הוא היתר וגם טעם חמץ שנפלט לכלי גרוע יותר מטעמו של בשר שנפלט לדג(כלי פחות טעים מדג...בדוק...) ומה...למנהג-מה שנוהגים לשטוף בצונן אחרי הגעלה הוא מטעם שבקדשים צריך שטיפה פעמיים ומה שכתוב שלא צריך לעשות כן בתרומה זה על שטיפה נוספת בצונן ורש"י פירש שבקדשים שוטף פעם אחת בצונן וממילא אין מקור למנהג של שטיפה בצונן אחרי ההגעלה בחמין

דף עו:

תוד"ה הסכין-בירושלמי כתוב לנעוץ 3 פעמים ואצלנו 10 ויש להחמיר

תוד"ה אמר-פרש"י...איסורא-סכין של גוי:
 רש"י: לצונן נעיצה בקרקע(10 פעמים)ולדבר רותח יש להגעיל
 תוס': לצונן נעיצה בקרקע(10 פעמים)ולדבר רותח יש ללבן
 ואומר...כוכבים-ר' תם אומר שסכין שצריך ללבן זה דווקא סכין שצולים באמצעותה
 אוכל על גבי האש אבל סכין חיתוך רגילה מספיקה הגעלה וריב"א מחמיר גם בסכין
 חיתוך כי לפעמים צולים בה על גבי האש ור' תם אומר שזה לא תשמיש קבוע ולכן
 מספיק הגעלה
 וכן...ברוך-בירושלמי כתוב שסכין קטן לא צריך ליבון וגדול קטן והשאלה היא האם
 יש בו ראייה לר' תם:
 ר' אלחנן: אין ראייה לר' תם כי כל הדין בא לומר לעניין צונן שסכין קטנה בדרך כלל
 אין בה גומות אז מספיק לנעוץ בקרקע אבל סכין גדול שיש בו גומות אפילו כדי
 לחתוך איתו צונן צריך ליבון
 ר' ברוך: סכין קטן אין דרך להשתמש בו באור ולכן אפילו רותח אפשר להשתמש בו
 אחרי נעיצה בקרקע כי משתמשים בו בצונן וסכין גדול שמשתמשים בו על גבי האור
 צריך ליבון ויש ראייה לר' תם

YESHIVAT "SHVUT ISRAEL"

EFRAT • GEVAOT

ישיבת "שבות ישראל"

אפרת • גבעות

ישיבת הסדר • כולל אברכים • ישיבה גבוהה

ואומר... רכה-צריך לנעוץ את הסכין דווקא בקרקע ושתהיה קרקע לא רכה מדי ולא קשה מדי

תוד"ה אידכר-רש"י אמר שבאטי קיבל את השפחה ותוס' אמרו שזה לא היה חטא כיוון שהיה עבד שמעוכב גט שחרור וממילא מותר בשפחה

התורה והנבואה

עמוד ט